

ROLL NO. ....

JAIN VISHVA BHARATI INSTITUTE, LADNUN
(DEEMED UNIVERSITY)
RET AUG. - 2015

PART – III (CONCERN SUBJECT)
SANSKRIT

NOTE :

1. All questions are compulsory and of objective type. / सभी प्रश्न अनिवार्य एवं वस्तुनिष्ठ हैं।
2. All questions carry equal marks. / सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।
3. Only one answer is to be given for each question. / प्रत्येक प्रश्न का एक ही उत्तर देना है।
4. If more than one answer is marked, it would be treated as wrong answer. / एक से अधिक उत्तर देने की दशा में प्रश्न के उत्तर को गलत माना जायेगा।

51- ऋग्वेदे कति मण्डलानि सन्ति?

- (अ) नव (ब) विंशति:
(स) दश (द) द्वादश

( )

52- नक्षत्रसम्पातगणनया केन वेदकालो निर्धार्यते?

- (अ) मैक्समूलर:
(ब) वेबर:
(स) बालगंगाधरतिलक:
(द) जैकोबी

( )

53- निरुक्तग्रन्थे अध्यायसंख्या वर्तते –

- (अ) चतुर्दश (ब) द्वादश
(स) पंच (द) त्रीणि

( )

54- “तमसो मा ज्योतिर्गमय” इति कुत्र विद्यते?

- (अ) ऋग्वेदे
(ब) बृहदारण्यके
(स) अथर्ववेदे
(द) सामविधाने

( )

- 55- तर्कभाषानुसारं कारणं त्रिविधम् –
 (अ) समवायि – असमवायि – निमित्तभेदात्
 (ब) समवायि – संयुक्तसमवायि – निमित्तभेदात्
 (स) संयोग – संयुक्ततादात्म्य – निमित्तभेदात्
 (द) सहकारि – तादात्म्य – समवायिभेदात्
 ( )
- 56- ..... वाक्यम् भवति –
 (अ) ध्वनिसमूहः (ब) सांकाक्षपद समूहः
 (स) शब्दसमूहः (द) वर्णसमूहः
 ( )
- 57- उपमितिज्ञानं कथं जायते?
 (अ) व्याप्तिज्ञानात् (ब) इन्द्रियसन्निकर्षात्
 (स) सादृश्यात् (द) पदज्ञानात्
 ( )
- 58- सांख्यकारिकायां कीदृशा गुणाः?
 (अ) इष्टानिष्टोभयात्मकाः
 (ब) प्रकाशप्रवृत्तिनियमार्थाः
 (स) सुख-दुःख – रागात्मकाः
 (द) विषादात्मकाः
 ( )
- 59- सांख्यकारिकायां ज्ञानं कस्य धर्मः?
 (अ) अहङ्कारस्य (ब) प्रकृतेः
 (स) पुरुषस्य (द) बुद्धेः
 ( )
- 60- कर्मणा यमभिप्रैति ..... इत्यत्र किम् कारकम्?
 (अ) कर्म (ब) करणम्
 (स) सम्प्रदानम् (द) अधिकरणम्
 ( )
- 61- पाणिनिमते मुनिशब्दस्य का संज्ञा भवति?
 (अ) नदी (ब) घि (स) टि (द) अपृक्त
 ( )
- 62- 'ग्रामं गच्छंस्तृणं स्पृशति' – इत्यत्र द्वितीयाविधायकं सूत्रं किम्?
 (अ) अकथितञ्च (ब) स्पृहेरीप्सितः
 (स) कर्तुरीप्सिततमं कर्म
 (द) तथायुक्तं चानीप्सितम्
 ( )

- 63- 'द्वियमुनम्' इत्यत्र कः समासः?
 (अ) द्विगुः (ब) द्वन्द्वः
 (स) अव्ययी भावः (द) तत्पुरुषः ( )
- 64- "सरस्वती श्रुति महती महीयता" मिति केनोक्तम्।
 (अ) वाल्मीकिना (ब) भवभूतिना
 (स) कालिदासेन (द) श्रीहर्षेण ( )
- 65- तैत्तिरीयोपनिषद् केन वेदेन सम्बद्धा?
 (अ) शुक्लयजुर्वेदेन (ब) कृष्णयजुर्वेदेन
 (स) सामवेदेन (द) अथर्ववेदेन ( )
- 66- ईशावास्यदिशा कथं मृत्युं तरति
 (अ) ज्ञानेन
 (ब) विनाशेन
 (स) सम्भूत्या
 (द) विद्यया ( )
- 67- 'आत्मना विन्दते वीर्यम्'—अयं विचारः कुत्रोपदिश्यते?
 (अ) केनोपनिषदि
 (ब) कठोपनिषदि
 (स) तैत्तिरीयोपनिषदि
 (द) बृहदारण्यके ( )
- 68- 'भोजनकाले उपतिष्ठते' इत्यत्रात्मनेपद विधायकं सूत्रं किम्?
 (अ) अकर्मकाच्च (ब) उपान्मन्त्रकरणे
 (स) समप्रविभ्यः स्थः (द) उदोऽनूर्ध्वकरणे ( )
- 69- 'सुपात्' इत्यत्र कः समासः?
 (अ) तत्पुरुषः (ब) बहुव्रीहिः
 (स) अव्ययीभावः (द) द्वन्द्वः ( )
- 70- व्यासस्य पितामहः क आसीत्?
 (अ) शक्तिः (ब) पराशरः
 (स) द्वैपायनः (द) विश्वामित्रः ( )

- 71- 'हैयङ्गवीनम्' इति शब्दस्य अर्थः
 (अ) क्षीरम् (ब) घृतम् (स) जलम् (द) अग्निः
 ( )
- 72- तर्कसंग्रहानुसारं कारणस्य प्रकाराः—
 (अ) भयः (ब) पूञ्च
 (स) षट् (द) चत्वारः
 ( )
- 73- शब्दत्वसाक्षात्कारे सन्निकर्षः—
 (अ) समवायः
 (ब) समवेतसमवायः
 (स) संयोगः
 (द) संयुक्तसमवायः
 ( )
- 74- वेदभगवतः मुखत्वेन उपमीयते—
 (अ) शिक्षा (ब) कल्पः
 (स) निसक्तम् (द) व्याकरणम्
 ( )
- 75- तर्कसंग्रहानुसारं द्रव्याणि—
 (अ) नवैव (ब) दशैव
 (स) एकादश (द) द्वादश
 ( )
- 76- सांख्यमते पुरुषो वर्तते—
 (अ) अचेतनः (ब) चेतनः
 (स) विकृतिः (द) प्रकृतिविकृतिः
 ( )
- 77- सांख्यमते लघु प्रकाशकं च वर्तते—
 (अ) तमः (ब) सत्त्वम्
 (स) रजः (द) रूपम्
 ( )
- 78- वर्णानामतिशयितः सन्निधिः उच्यते—
 (अ) संयोगः
 (ब) संहिता
 (स) सवर्णम्
 (द) अनुनासिकः
 ( )

- 79- वृद्धिसंज्ञाविधायकं सूत्रं वर्तते—
 (अ) एङि पररूपम्
 (ब) वृद्धिरेचि
 (स) आद्गुणः
 (द) वृद्धिरादैच्
 ( )
- 80- प्रायेण पूर्वपदार्थप्रधानः समासः—
 (अ) द्विगुः (ब) द्वन्द्वः
 (स) अव्ययीभावः (द) बहुव्रीहिः
 ( )
- 81- दण्डिना रचितं वर्तते—
 (अ) नैषधीयचरितम्
 (ब) बुद्धचरितम्
 (स) उत्तररामचरितम्
 (द) दशकुमारचरितम्
 ( )
- 82- जगणः भवति—
 (अ) आदिलघुः (ब) मध्यगुरुः
 (स) मध्यलघुः (द) आदिगुरुः
 ( )
- 83- अन्त्यलघुः गणो भवति—
 (अ) जगणः (ब) नगणः
 (स) यगणः (द) तगणः
 ( )
- 84- वागर्थाविव सम्पृक्तौ, वागर्थप्रतिपत्तये ।
 जगतः पितरौ वन्दे, पार्वतीपरमेश्वरौ ।।
 – उक्तपद्यं छन्दसि निबद्धम्—
 (अ) इन्द्रवज्रा (ब) स्रग्धरा
 (स) अनुष्टुप् (द) आर्या
 ( )
- 85- अस्त्युत्तरस्यां दिशि देवतात्मा – इति पद्यं ग्रन्थस्य वर्तते—
 (अ) रघुवंशस्य
 (ब) कुमारसम्यस्व
 (स) किरातार्जुनीयस्य
 (द) मेघदूतस्य
 ( )

- 86- रसाः भवन्ति—
 (अ) अष्टौ (ब) सप्त
 (स) षट् (द) पञ्च ( )
- 87- वर्णसाम्ये अलंकारो भवति—
 (अ) उपमा (ब) श्लेषः
 (स) उत्प्रेक्षा (द) अनुप्रासः ( )
- 88- नवपलाशपलाशवनं पुरः— इति पद्ये अलंकारः—
 (अ) उत्प्रेक्षा (ब) यमकम्
 (स) श्लेषः (द) उपमा ( )
- 89- चन्द्रालोकस्य कर्ता वर्तते—
 (अ) विश्वनाथः (ब) श्रीहर्षः
 (स) जयदेवः (द) विश्वेश्वरः ( )
- 90- सहसा विदधीत न क्रियाम् — इति पद्यस्य कर्ता वर्तते—
 (अ) भारविः (ब) कालिदासः
 (स) माघः (द) बाणः ( )
- 41- रसतां गच्छति—
 (अ) शब्दार्थो
 (ब) अलंकारः
 (स) वाक्यम्
 (द) इत्यादिःस्थायीभावः ( )
- 42- गद्यप्रमुखा रचना वर्तते—
 (अ) रघुवंश (ब) कुमारसम्भवम्
 (स) कादम्बरी
 (द) किरातार्जुनीयम् ( )
- 43- ब्रह्मास्वादसहोदरः वर्तते—
 (अ) कविकृतिः (ब) रसः
 (स) काव्याध्ययनम् (द) काव्यार्थः ( )

- 44- सन्देशकाव्यं वर्तते—
 (अ) विक्रमोर्वशीयम् (ब) ऋतुसंहारः
 (स) हर्षचरितम् (द) मेघदूतम्
 ( )
- 45- स किंसखा साधु न शास्ति योऽधिपम्— इति पद्ये 'किंसखा'— इत्यस्य अर्थः—
 (अ) कुत्सितमित्रम् (ब) सुहृद्
 (स) सन्नित्रम् (द) मित्रद्रोही
 ( )
- 46- रूपक—अलंकारस्य उदाहरणम्—
 (अ) मुखंचन्द्र इव (ब) चन्द्रस्य मुखम्
 (स) चन्द्रसदृशं मुखम् (द) मुखचन्द्रः
 ( )
- 47- नलदमयन्तीवर्णनं काव्ये वर्तते—
 (अ) रघुवंशे (ब) नैषधे
 (स) कुमारसम्भवे (द) वाल्मीकिरामायणे
 ( )
- 48- शिववाची शब्दो वर्तते—
 (अ) पिनाकी (ब) पुष्पधत्वा
 (स) मुरमर्दनः (द) मनोजवः
 ( )
- 49- पञ्चतन्त्रस्य रचयिता वर्तते—
 (अ) भासः (ब) अम्बिकादत्तः
 (स) विष्णुशर्मा (द) चाणक्यः
 ( )
- 50- कविशूद्रकस्य कृतिः वर्तते—
 (अ) ऋतुसंहारः (ब) मृच्छाकटिकम्
 (स) नागानन्दनाटकम् (द) चन्द्रालोकः
 ( )

